

הלכות מכירה פרק כג

א. מקנה אדם הגוף לפרותיו בין במכר, בין במתנה, בין במתנת שכיב מרע; ואין זה מקנה דבר שלא בא לעולם, שהרי הגוף מצוי והקנה לפרות. הא למה זה דומה: לשוכר בית או שדה לחברו שלא הקנה לו הגוף, אלא הנית הגוף.

ב. ביצד: כגון שמכר או נתן שדה לפרותיה, בין לזמן קצוב, בין כל ימי חייו שלמוכר, או שללוקח. והוא הדין למוכר או נותן אילן לפרותיו, או רחל לגזתה, או בהמה ושפחה לולדותיה, או עבד למעשה ידיו: בכל, ממכרו או מתנתו קימין. מכר עבדו לקנס, שאם יגח וימות יהיה הקנס שללוקח הרי זה ספק, לפיכך לא קנה; ואם תפס הקנס, אין מוציאין מידו.

ג. מכר אילן לזה, ופרותיו לאחר לא שיר מקום הפרות, ואין לאחר כלום. אבל אם מכר אילן, ושיר פרותיו לעצמו הרי שיר מקום הפרות: אף על פי שלא פרש לגבי עצמו, בעין יפה משיר.

ד. המוכר גוף הקרקע לזמן קצוב הרי זו מכורה, ומשתמש הלוקח בגוף כחפצו, ואוכל הפרות כל זמן המכירה, ובסוף תחזור לבעליה.

ה. ומה הפרש יש בין המוכר קרקע לזמן קצוב, ובין המקנה אותה לפרותיה: שהקונה לפרות אינו יכול לשנות צורת הקרקע, ולא יבנה ולא יחרס; אבל הקונה לזמן קצוב הרי הוא בונה או חורס ועושה בכל זמנו הקצוב, כמו שעושה הקונה קנין עולם לעולם.

ו. ומה הפרש יש בין המוכר שדה זו לפרותיה, ובין המוכר פרות שדה זו לחברו שלא קנה כמו שבארנו: שהמוכר פרות השדה אין ללוקח להשתמש בשדה זו כלל אפלו להפנס בה אלא בשעת הוצאת הפרות, ויש לבעל השדה להשתמש בה כחפצו; אבל המוכר שדה לפרותיה אין בעל השדה יכול להפנס לה אלא מדעת הלוקח, ויש ללוקח להשתמש בה כחפצו.

ז. ומה הפרש יש בין קונה שדה זו לפרותיה, ובין השוכר שדה זו מחברו: שהקונה שדה לפרותיה יש לו לזרעה או לנטעה כל מין שירצה, או להובירה; והשוכר אינו כן, כמו שיתבאר בענין שכירות. ואין השוכר רשאי להשכיר; וכל הקונה, מקנה לאחרים כל שקנה.

ח. המוכר פרות שובך, ופרות פורת לחברו קנה. ואין זה מוכר דבר שלא בא לעולם, לפי שאינו מוכר יונים שיולדו או דבש שיבוא לפורת, אלא מוכר השובך לפרותיו, והפורת לדבשה: שהרי הוא כשוכר אמת המים לחברו, שהוא נהנה בכל מה שיצוד בה; כך זה הקנה לו שובך זה לפרותיו, כמי שמכר אילן לפרותיו. ודין כלם כדין השוכר בית לחברו כמו שבארנו, שהוא נהנה בכל הניות שיש בו. וכן כל פיוצא בזה.

ט. הביצים והאפרוחין עצמן שיש בשובך, לא קנה אותם בעל השובך כל זמן שלא פרחו. ודבר זה גזרת חכמים הוא, ומשום "לא-תקח האם, על-הבנים" (דברים כב, ו) נגעו בה.

י. לפיכך הרוצה להקנות אפרוחים אלו לחברו, מטפח על השובך עד שיפרחו ויגבהו מעל הארץ; ואחר כך יקנה אותן

לחברו בקנין או על גב הקרקע, או בשאר דברים שהמטלטלין נקנין בהן.

יא. הלוקח פרות שובך מחברו, אינו יכול לטל כל הגוזלות שיוֹלְדוּ בו מעֵתָה, מפני שהאמהות בורחות, ונמצא שהחריב את השובך; אלא מניח מהן, כדי ליֵשב השובך.

יב. וכמה מניח, אם היו בו אמהות ובנות בעת מכירת הפרות מניח בריכה ראשונה שיוֹלְדוּ האמהות, כדי שיצטוו האמהות עם הבריכה הראשונה ועם הבנות שעמָהֶם, ומניח ממה שיוֹלְדוּ הבנות שתי בריכות, כדי שיצטוו הבנות עם שתי הבריכות שהולידו. וכל הנולד מאחר שתי בריכות שלבנות והבריכה הראשונה שלאמהות, הרי אלו שלו.

יג. הלוקח פרות פורת מחברו, נוטל שלושה נחילים זה אחר זה; ומכאן ואלך נוטל נחיל ומניח נחיל, כדי ליֵשב הפורת. הלוקח חלות דבש מחברו מניח בפורת שתי חלות, כדי שלא יפרחו הדבורים וילכו להן.

יד. הלוקח זיתים מחברו לקץ מניח מן האילן סמוך לארץ שתי גרופיות, וקוצץ. לקח בתולת שקמה מגביה שלושה טפחים, וקוצץ; סדן שלשקמה, שני טפחים. ובשאר האילנות מניח טפח, וקוצץ. בקנים ובגפנים, מן הפקק ולמעלה. בדקלים ובארזים חופר ומשרש, לפי שאין גזעו מחליף.